

Učiteljski Tovariš.

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Naznanilo. — Jan Lego. — Učiteljstvo in mladeniški shodi na Spodnjem Štajerskem. — V obrambo. I. — Glavna skupščina „Saveza hrvatskih učiteljskih društev“. — Dopisi. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserati.

Naznanilo.

Uredništvo našega lista se je z današnjim dnevom preselilo v Idrijo. Vse uredniške stvari je torej odslej pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji.

Jan Lego.

Ob sedemdesetletnici prijatelja slovenskega učiteljstva in šolstva.

V mirnem zatišju svoje domačnosti na Žiškovem, v praškem predmestju, slavi te dni slavni rojak Choteški, Jan Lego, skriptor knjižnice muzeja kraljevstva češkega, zaslužen pisatelj, navdušen širitelj slovanske vzajemnosti sploh, zlasti prvi začetnik in gojitelj vzajemnosti češko-slovenske, sedemdeseti rojstni dan. Obenem obhaja petdesetletnico vztrajnega in idealnega stremjenja ter pisateljskega delovanja mož, čigar življenje nam nudi toliko tvarine k premišljevanju, in sicer toliko — poučne in zanimive tvarine. Saj je stal vendar pol stoletja ob reki slovenskega narodnega življenja. Videl je, kako je bila ta reka majhen potoček, ki bi bil še tako lahko usahnil v pesku skoro nepremagljivih težav; bil je že naš prijatelj v časih, ko je moral biti bolj slovenski, kakor smo bili Slovenci sami; in vse od tistih časov nam je stal na strani in živo sledil našemu narodnemu razvoju do današnjih dni. No, to delovanje ni bilo prazno, osladno pretakanje narodnih solz: bilo je resno in praktično delovanje za dosego javnih smotrov. Dve poti sta, ki ju nastopajo zagovorniki vseslovanske vzajemnosti. Prva je lahka in zavedljiva; saj je vendar tako ginljivo, pretakati po banketih solze pomilovanja, občudovanja in bratske ljubezni ter prišedši domov konstatirati po prebolnem mačku, da s takimi stvarmi končno vendar „vse skupaj nič ni.“ Druga pot je težka in trnjeva, pot, na kateri nas ne čakajo niti priznanja niti odlikovanja bližnje okolice, ker, uvajajoči nekaj novega, delujemo proti njenemu duševnemu obzorju, pot resnega dela, po kateri hodi tako majhno število. Na tej poti se stopi namreč sredi noter v — življenje, med žive ljudi z vsemi njihovimi strastmi in napakami. Zato dvakrat čast onemu, ki ni omagal tu, temveč sredi viharjev vztrajal ter znajoč računati z ljudmi,

svojo misel učil in razširjeval med njimi, donašajoč jim dejanskih koristi. In eden onih, ki je za svojo misel tudi delal, ki ni razlagal te svoje misli patetično okrašene s katedra, temuč vzel iz početka po svojem videzu skromno misel in jo vsadil v plodovita tla življenja, je naš jubilent.

Jan Lego se je rodil dne 14. kimavca 1832 leta v Lhoti pri Zbirovem kot prvorojenec gorečega in velezaslužnega tamšnjega učitelja Antona Lego. Mati njegova, rojena Velvarská, je bila doma v Zbirovem. Sprejemšega prve početke svoje izobrazbe na ljudski šoli v Strašicah, kamor se je preselil oče za poklicem leta 1835., ga dajo leta 1845. v Plzenj na gimnazijo, kjer se je poučevalo do 1848. leta vse v nemščini. Burno leto 1848. je prineslo napol ponemčeni Plznji znatnih plodov. Bilo je narejeno, da mora plzenjska gimnazija postati dvojezični zavod in da mora dobiti češki učni jezik enako veljavo z nemškim. Plzenj se je baš probujala iz 200letnega narodnega spanja. Češki profesorji Jana Lega na plzenjski gimnaziji so bili prof. Karlík, ki je predaval češčino, prof. Šindelář je učil veronauk, prof. Smetana zgodovino in prof. Desolda grščino in latinščino. Ti profesorji niso bili le samo učitelji mladine, temveč so bili tudi goreči buditelji narodne zavednosti v ponemčeni Plznji vobče, zlasti pa med gimnazijsko češko mladino. Češka predavanja, vroče domoljubne besede teh profesorjev so takrat plzenjsko dijaštvo naravnost elektrizovale. V Janu Legu se je probudil v takih razmerah rano pisateljski talent. Češke naloge njegove so bile že v četrti šoli tako všeč prof. Karlíku, da jih je čital zaradi njihove izrazitosti dijakom višjega gimnazija.

Končavši svoje študije v Plznji leta 1851., je vstopil kot pomožni uradnik v službo pri eraričnih železarnicah na Zbirovskem in to kot knjigovodja ogljarskega oddelka. Takoj tu naj omenim, da je dal prispevek o ogljarski češki terminologiji Špatnemu za njegov slovar. Najprej je na to dobil službo v Strašicah, v Holoubku, v Dolživi in slednjič v Karlovi Huti pri Berovnu. Že v Dobřivi je začel predavati delavcem pri livarnah o ločbi (kemiji), prirodopisju in češki zgodovini.

V Karlovi Huti se je seznanil z rodovino znamenitega rodoljuba Macháčka, vernega prijatelja narodnega voditelja dr. Fr. L. Riegra. V tej rodoljubni rodovini je, bivajoč v gradu Karlovem Dvoru, preživel svoja najlepša mladeniška leta, katerih se jubilent spominja še dandanašnji s toplo hvaležnostjo. Poleg svoje uradne službe v livarniškem uradu je bil domači učitelj Macháčkovih hčér. Tu je tudi ustanovil domače di-

letantsko gledališče, kateremu je bil režiser in igravec. Najbolj hvaležne so bile zanj vesele vloge. Razven tega je bil že tedaj izvrsten predavatelj. Rubšove deklamacije je znal tedaj vse na izust. — Uvidevši pozneje, da mu v tedanjem položaju ne sije nikakšna lepša prihodnost, ker ni absolvirala gorske akademije, je vstopil v službo državne uprave na Kranjskem.

Do sem sega prva doba Legovega življenja, čas vzgoje in prvi koraki v življenje, čas, ki je važen tudi za nas, ker je položil vanj vse kali, iz katerih se je razvilo vse njegovo delovanje med nami in za nas. Važna je ta doba zanj zbog svojega milieja s katerim je vplivala na njegov razvoj. Razlikovati je treba pri tem tri točke.

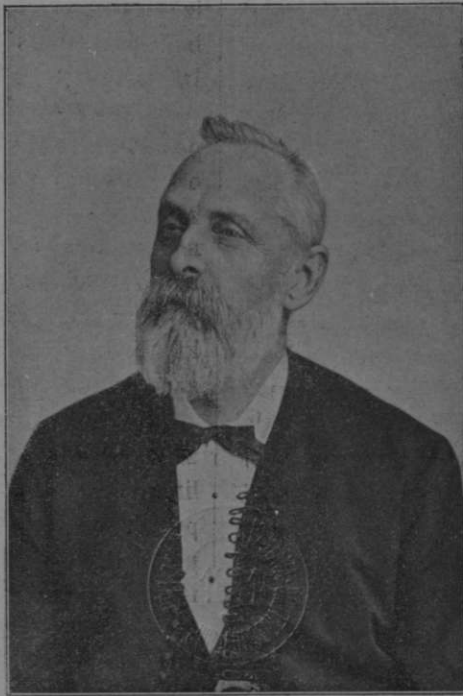
Najpred pride Lego kot učiteljev sin v dotiko s češkim kmetom, z onim elementom, ki je podlaga slovanske potrpežljivosti in žilavosti. In obe dve lastnosti se pojavljata tudi pri Legu, in sicer v toliki meri, da mora v nas nehote obuditi nehote spoštovanje njegovo stremljenje, če pomislimo na križe, ki mu jih je podelilo zbog tega življenja, in na križce, ki mu jih ni podelil nihče. A s seljakom ni prišel v dotiko kot objekt, temveč je nastala v njem kot sinu učitelja tega elementa že takrat razlika obkrožajočih ga pojmov, kar je položilo v dečkovo dušo prve kali duševnega gibanja in mu vzgojilo ono duševno okretnost in vzprejemljivost, da se je že v gimnaziji začel baviti z drugimi stvarmi, razen samo s predmeti učnega načrta, da je še tedaj dobil zmisel za obdajajoče ga življenske pojave. Dalje je prišel v tej dobi v dotiko z drugim važnim elementom, z delavci. S tem se mu je vzgojil poleg zmisla za čuvstvovanje, ki ga je prinesel s kmetov, zmisel za realno življenje, za njegovo umsko stran. Tu je našel ono strujo, ki se je moramo oprijeti vsi Slovani, če se hočemo uspešno upreti usiljevanju sterilne „kulture“ gotovih struj sosednih narodov. Slednjič je prišel v kroge češkega duševnega plemstva ter si tu razširil obzorje, dobivši vpogled v one činitelje, ki so v nasprotju z vsiljenimi tujimi duševnimi elementi začeli nabirati lastni duševni kapital. Lego je že takrat izprevidel, da je treba zvezati najvišje in najnižje sloje naroda, da je treba podati delavcem duševnih sadov, ki so jih nabrali oni, katerim so njihove roke s fizičnim delom omogočile to nabiranje. Postal je torej posrednik med duševnim življenjem in narodom: šel je delavcem predavat. In ravno smisel teh predavanj, njihov notranji pomen je velikanski. Saj vidimo propad pri vseh narodih, kjer se napravi prevelika razlika med duševnim obzorjem večine in duševnih prvakov. Baš s tem Slovanstvo izpolni ulogo, če bo razumelo važnost tega ter sistematično težilo za tem, podati različnim kulturnim plodovom zmisel in namen: njihovo vporabljanje za človeka. Ker kultura, ki nabira plodove mislij in srca le za knjižnjice, plodove tvornice, rok za skladišča, nima zmisla, ker postane vseskozi velikanska laž.

Slednjič še nekaj, kar nam je Lega vzgajalo. Narodni pokret nelojalnega leta 1848. S tem letom se Slovenci nismo

znali bogve kako okoristiti ter nismo dobili naravnost ničesar pozitivnega. Tudi vidimo kako nezadržno pluskajo valovi napredka; ker smo bili sami preleni in preneokretni, nam je to dobro leto s svojo nezadovoljnostjo vzgajalo daleč gori v skritem mestecu na Češkem moža, ki je prišel nekaj let pozneje med nas ter začel dregati in dregati na vse strani, češ vzdramite, se, tu morate delati, tam vas čaka polno posla, ondi zastavite, ker se vam podira, a čas beži. Z narodnim duhom v gimnaziji nam je vzgajalo tega resničnega prijatelja kot za nekako odškodnino s tem, česar mi še čez pol stoletja nimamo: z narodno srednjo šolo. Misli njegovih profesorjev niso umrle z njim, temveč so z njim prisijale dol k nam, se z njegovim delovanjem izpremenile v krasne plodove, ki jih vživa po tolikem času ves narod. Želeti bi samo bilo, da bi se mogli od nekaterih lastnih profesorjev nadejati tolikih plodov, kot so nam jih dali oni profesorji v daljni češki zemlji.

1857. leta se začinja druga doba njegovega življenja in obenem njegovo delovanje za Slovenijo, kateri posveča svoje moči, torej že malomanj nego pol stoletja. S tem letom se začinja delovanje, ki nas mora zadiviti, če se vmislimo v njegov položaj. S „Penceem“, s psovko so ga pozdravili v svoji omejenosti člani istega naroda, za katerega dela že toliko vrsto let. Nehote so ga polile solze, ko je prišel v tako atmosfero, vendar ni se mu vsadila v srce mrznja do teh ljudi, ni jim vrnil s „Kranjcem“, temveč šel se je truditi za njihovo izobrazbo. Tako delo je resnično, ki ne začne sovražiti življenja, če je življenje trdo in rezko; ki ne zapre idealov na dno srca, temveč pograbi to življenje in kreše dokler ne izkreše iz njega isker ljubezni in izpoznanja. —

Na Kranjsko je prišel Lego po posredovanju svojega prijatelja A. Nedveda, horoviškega rojaka, ki je postal pravkar dirigent filharmoničnega društva v Ljubljani. Na Vseh vernih duš dan 1857 je prišel Lego najprej v Kamnik, kamor ga je hotel namestiti na izpraznjeno službo kancelista pri glavarstvu začasno deželni svetnik Jettmar. Tamošnji okraj glavar Konechegg je podelil dotično mesto že drugemu prosilcu in je preskrbel Legu mesto pri sodnem oddelku, kjer se je moral zadovoljiti z 20 gld. mesečne plače. Na tem mestu so bili zanj prvi časi jako, jako trpki, ker so ga njegovi kolegi, ljudje brez vsakega duševnega obzorja, gledali po strani ter menili, da tukaj ne potrebujejo tujcev, in da bi bil Lego ostal brez vse škode lahko tam, odkoder je prišel. On je bil jako previden, molčeč in po mogočnosti uslužen, tako da mu ne samo noben nevoščljivec ni mogel ničesar očitati, temveč je obrnil tudi kmalu pozornost svojih prednikov nase, katerim se je priljubil zaradi vestnosti, pridnosti, skromnosti in vzornega npravnega vedenja. Edin odkritosrčen prijatelj mu je bil tačas M. Močnik, učitelj na dekliški šoli v Kamniku, ki je bil pozneje prestavljen v Ljubljano, kjer je urejeval „Učit. Tovariša“, ki je začel izhajati tam pred 43. leti. Od Močnika se je čil Lego slovenščine, njega je pa za zameno

J. Lego

seznanil s češčino, in sta tako najrajša porabila svoje proste trenutke z delom.

Za svoje službe pri okrajnem sodišču v Kamniku je napravil Lego pri deželnem sodišču v Ljubljani z jako dobrim uspehom izkušnjo za zemljiško knjigo in je bil pri zemljiški knjigi nekaj časa, dokler ni bil poklican k deželni vladi v Ljubljano. Tega leta (57.) je bilo, po vsi Avstriji, občno ljudsko štetje, in je bil Lego v komisiji, ki je popisovala prebivalstvo cele tuhinjske doline od Motnika do Kamnika, pri čemer se je temeljito seznanil z razmerami, in to bodisi glede narodnega gospodarstva, glede splošne izobraženosti tamošnjega ljudstva.

Če pomislimo, v kakšnem duhu in kakšnih razmerah se je Lego šolal, lahko razumemo, da je moral kar gledati, ko je prišel v baš nasprotno razmere. Iz naroda, kjer se je pojavilo tako mogočno gibanje, da so se s strahom in čudom spogledovali ljudje, ki so bili tako sveto prepričani, da so v belogorski bitki uničili ta narod, da so mu pobili na staromestnem trgu v Pragi s plemstvom vred tudi obstoj, iz takega naroda, ki se je mahoma zavedel, da je imel pred sto in sto leti še svojo kulturo, da je imel svojega Karla IV. in Husa, je prišel Lego v narod, katerega takorekoč ni bilo, ki ni imel niti tradicije, niti razumnosti, kateremu so bili zamorjeni prvi početki razvitka še v kaleh, pred tisoč leti, med narod hlapcev, dekel in kmetov. Prišel je iz sfere delovanja Palackega in Riegra v sfero merodajnosti valpetov in sodnijskih pisarjev ter birokratične zaprašnosti, v narod, ki je hodil ponižno po božjih potih, k ofrom in v davkarijo. Ali si je mogoče misliti večjih nasproti? In res vidimo, da je to vplivalo nanj, da je začel delovati, se začel ogrevati za stvari, o katerih ni mogel upati, da bi našel kaj razumevanja, da bi mu donesle saj malo gmotnih uspehov ali časti. Najbolj zanimivo je to, da je delal baš kot uradnik, kot član onega stanu, ki je s svojim šikaniranjem še cela desetletja ubijal s svojim potujčevalnim zistemom slovanskemu kmetu v glavo zavest, da ni dosti manj kot pasja para, ki mora biti zadovoljen, če se mu milostno dovoli, da sme plačevati davke. Le njegovo duševno obzorje ga je moglo rešiti, da se ni asimiliriral tem razmeram, da se je izven službe poprijel delovanja, o katerem je lahko vedel, da ne bo ugajalo višjim mestom. Zaradi svojega obzorja je vse opazil, povsod videl, kje naj bi se zastavilo, da bo res kaj dejanskega uspeha in napredka. Značilno je, da je prvi, s katerim začenja njegova dotika s Slovenci, neznanen — ljudskošolski učitelj. Ali baš zaradi svoje praktične razumnosti je Lego videl v njem onega mogočnega činitelja, ki spravi kdaj s preprostim abecednikom v valovanje vse to mrtvilo, da baš on odkrije tisočem in tisočem zavest, da živé, če si bo svest te svoje vloge. Z Močnikom sta se spravila najprej na zbiranje onih maloštevilnih drobtinic, iz katerih se je razvilo sedanje slovensko učiteljstvo. (Dalje.)

Učiteljstvo in mladeniški shodi na Spodnjem Štajerskem.

V „Slovenca“ z dne 23. avgusta čitamo v nekem članku naperjenem proti „Domovini“, ki nekako take-le slove: „Mladino na Sp. Štajerskem smo si vzgojili duhovniki sami!“ Gospodje okolo „Slovenca“ in „Slov. Gospodarja“, ne delajte vendar tako kakor sraka s pavovim perjem!

Nihče ne more tajiti, da nimajo mladeniški shodi na Spodnjem Štajerskem uspehov. Nasprotno, posledice teh

shodov bodo čutili nemčurji — posebno v Slovenskih gorah. Ali pa smejo radi tega duhovniki Sp. Štajerskega vzeti monopol na odgojo mladine? Sploh pa isti članek smrdi tako po žlindri, da ne moremo misliti, da bi kak spodnje-štajerski duhovnik napisal te besede. — Ali niso naznačene besede brce vsemu spodnje-štajerskemu učiteljstvu? Koliko je duhovnikov, ki so jih spravili edino-le njih ljudski učitelji v gimnazijo! Kolikim pa je bilo treba še posebej z inštrukcijami seči pod pazduho, da so dosegli prvi klin gimnazijske lestvice? In če se je dijaku slabo godilo, je bil zopet učitelj, katerega so roditelji vprašali za svet, kako bi z majhnimi stroški izboljšali ubožnemu dijaku njegovo bedno stanje. Treba je bilo pisati, če ne osebno prositi gg. profesorje ali pa kake znance, naj mu gospodje pomagajo na kak način, da bo dijak lahko dovršil svoje študije.

Kdo je pa vzgojil na celjski okoliški šoli — da navedemo najnovejši slučaj — če se ne motimo 26 učencev, ki so bili sposobni za vstop v srednje šole? Koliko bo samo iz tega materiala duhovnikov in drugih izobraženih mož, ki bodo — če Bog da — še prvoborniki slovenskega naroda! In vprašamo vas zopet, kdo so tisti, ki so jih vzgojili?

Kdo pa vzgojuje kmeta? Ali ga ne usposobi šola, da postane sposoben za vstop v omikano človeško družbo? Ali ni učitelj, ki se trudi leta in leta, da bi otroku — mlademu kmetu — odprl pot do življenja ter mu s pomočjo najpotrebnejših znanosti razbistril tudi pamet, da postane dovteten, recimo tudi za verske resnice? Ali ni učitelj, ki prvi utrjuje v otroku značaj, krepí voljo, brzda strasti? Ali ni učitelj, ki uči in navaja učenca — mladega kmeta — da poizkuša sam postati gospodar svojemu delovanju in nehanju?

Kako je pa z društvom: bralnimi, tamburaškimi, pevskimi, živinorejskimi, poljedelskimi, sadjerejskimi, čebelarškimi, političnimi, izobraževalnimi itd. itd.? Kdo jih pa vodi, kdo jih podpira, kdo so člani? Ali samo duhovniki? Ali niso vodje; podpiratelji in člani tudi učitelji, odvetniki, kmetje, zasebniki in dr.? Ali ni — in to poudarjamo brez strahu pred predbacivanjem kake samohvale — ravno učiteljstvo, ki agituje in vzpodbuja narod k organizaciji?

Vsakdo, naj si bo kmet ali izobraženec, je spoštovanja vreden, ako deluje za prosveto in blaginjo naroda! — Tudi mi se ne strinjamo s tem, da bi se podilo na mladeniške shode ljudi v procesijah kot takih s križem naprej, in bi se tamkaj insceniralo skupno obhajilo. Prav je, da se itak vročekrvna mladina navaja k pobožnosti. Zato bi pa zadostovala pri takih prilikah tudi skupna maša, kakor se to godi pri drugih slovesnostih. — Torej: ostanimo le v resnici verni in odkritosrčni, a varujmo se — žlindre!

Klerikalci imajo povsod eno in isto navado: laste si zasluge, ki sodijo drugim. S svojim plodonosnim delovanjem in z uspehi tega delovanja se ne morejo ponašati, zato bi se radi ponašali s tem, kar so storili drugi. Tu bi jim hodili uspehi učiteljevega delovanja kaj dobro v prid, če bi jim ne gledali na prste in jih časih malo ne okrecali po njih! V resnici: srake s pavovim perjem!

V obrambo.

I.

„Slovenski Narod“ je priobčil v polpreteklih dneh nekaj člankov pod skupnim naslovom „Kranjsko ljudsko šolstvo in učiteljstvo“. V rokah imam dokaze, da so zbudili ti članki

med našim učiteljstvom mnogo nevolje in ogorčenja. Razna očitanja, ki kriče iz imenovanih člankov v hripavih in denuncijantskih glasovih, so naše učiteljstvo užalila. Sreča, da ni imel člankar toliko poguma, da bi pristavil svojemu junškemu činu tudi svoje ime, zakaj potem bi mu ne bilo dobro hoditi med nami.

Nikakor se ne čutim poklicanega, da bi zagovarjal svoje tovariše in zavračal teške obsodbe „Narodovega“ pisca. Da pa vendarle pišem kratek odgovor, je edini vzrok želja nekih tovarišev, ki so me naprosili, naj govorim v njih imenu. Želim tudi, da bi zaradi omenjenih člankov po nedolžnem ne trpel naš ugled, ki smo si ga s težavo priborili in ga že vsaj deloma učvrstili. Da bi trpel ves stan zavoljo predrznosti enega samega človeka, bi bilo krivično, in to tem bolj, ker ni po mojih in mojih tovarišev mislih narekovala tistih člankov želja po izboljšanju kranjskega ljudskega šolstva, nego so jih narekovali pogledi v lastno bodočnost in glasovi, prihajajoči od zgoraj!

Kranjskega učiteljstva ni ustvaril ljubi Bog zato, da bi plezali nekateri ljudje po njegovem hrbtu na višave in ga v zahvalo bili v lice. Kdor misli tako, se temeljito vara. Tudi zato ni ustvaril ljubi Bog kranjskega učiteljstva, da bi o njem glodali taki nepoklicani in čudovitni sodniki, kakršne reprezentuje „Narodov“ člankar, ki morda nehote — saj naiven je zadosti! — pljuje, kakor pravimo, v lastno skledo.

Vsi oni članki niso v prvi vrsti nič drugega nego velikanski slivospev bivšemu deželnemu šolskemu nadzorniku za ljudske šole, gospodu Hubadu, ki je po člankarjevi sodbi v dveletni svoji funkcijski dobi spravil zavoženi šolski voz na plan. Mimogrede omenjam, da je temu Gleimu kranjskega učiteljstva objektivnost docela neznan pojem, priznati pa treba, da ima mož jako praktične misli. „Dobro je,“ si misli mož s praktično mislijo, „če se prikupim navzgor; to ne more škodovati, četudi se zamerim navzdol.“ In ravno takrat, ko je komponiral končne hrupne akorde svoje himne, mu je došla vest, da je prevzel ljudskošolski referat v deželnem šolskem svetu novi nadzornik, g. Levec. A mož s praktično mislijo ni bil v zadregi. Ubral je nove strune in zabrenkal zaljubljeno kantato pod Levčevimi okni. Seveda ni imel Levec prej drugega posla, nego da se je poklonil možu s praktično mislijo in mu hitel razlagati, da je velik pristaš formalnih stopenj, ki bodo edine rešile kranjsko šolstvo in obvisle na klasičnem našem šolskem vozu kot cokla, da nam zopet ne zdrkne navzdol. Kdor pozna Levca, ta ve, da se je to zgodilo!

Ali so taka bombastična povzdigovanja vredna resnih mož in ali prijajo Hubadu in Levcu, je popolnoma njihju stvar. Meni in marsikom drugemu bi se tako klepetuljasto poklanjanje gabilo in z mokro cunjjo bi zapodil takega „Minesängerja“ izpred poštenega svojega praga! V tem primeru bi mož s praktično mislijo ne dognal svojega namena, in njegovo formalno stopnjevanje bi ostalo brez uporabe, kar pa je velik metodiški pregrešek!

V drugi vrsti pa niso vsi oni članki nič drugega nego obrekovanje kranjskega učiteljstva, česar pa kranjsko učiteljstvo ne more brez ugovora vtakniti v žep. Kranjsko učiteljstvo proti taki pisavi, ki ga diskredituje, glasno in slovesno protestuje in izjavlja, da je mož, ki piše tako, izdajalec lastnega stanu in uničevalec učiteljskega ugleda.

Ljudje, ki so brali njegove članke in ki bi slučajno ne poznali bogatih uspehov delovanja kranjskega učiteljstva, bi imeli lahko danes sodbe, da je kranjsko učiteljstvo vse svoje

žive dni lenuharilo in parazitovalo na našem narodnem telesu. Kdor si prizadeva z zofističnim naporom, da vcepi našemu ljudstvu tako sodbo o nas, ta izključuje samega sebe iz naših vrst, ki se morajo tesno zgrniti v fakijsko opozicijo proti onim, ki tako greše na naš račun!

„Narodov“ člankar govori, da je učiteljstvo samo proti izboljšanju šolstva, da nimamo navdušenega in za napredek vnetega učiteljstva, da se upiramo večjemu delu, a smo za večjo plačo, da smo bili dobro poučeni o učiteljskih plačah, da je sedaj vse polno krika in vika proti vsakemu napredku v našem šolstvu, da je veliko in veliko ljudi med nami, ki so čisto navadni dninarji — itd. itd. — Vse to so naravnost grozovite stvari, in jako široko vest mora imeti človek, ki na ta način rešuje kranjsko šolstvo in tako dviga ugled učiteljstva!

Kdor pozna naše učiteljstvo, ta mora priznati, da ni moglo in ne bo moglo v sedanjih razmerah storiti čisto nič več nego je storilo. Jaz se upam trditi še več. Trditi se namreč upam, da je storilo naše učiteljstvo v primeri s svojo plačo mnogo več, nego je bilo dolžno storiti. Nekateri ljudje so zadovoljni, če se raztapljajo in izgubljajo trezno sodbo v milosti, ki prihaja od zgoraj; kar nas je pa poštenih delavcev, hočemo pred vsem kruha, a ne formalnih stopenj, hočemo poštenega plačila, a ne dnevnikov, hočemo zasluženega priznanja, a ne nezasluženih pohvalnih dekretov. Do teh zahtev nas je pritiralo težko življenje, ki leži za nami, prepojeno z znojem, venčano s trnjevo krono, ki jo je spletel boj za obstanek. Oči, ki bi morale videti to težko življenje, da bi nas potem umele, ga ne vidijo, ker nemara mislijo, da posadi tudi vrtnar, ki hoče imeti sadú, drevo v zraku, a ne v plodno in pognojeno zemljo.

S takozvano Hubadovo dobo — naj govorim odkritosrčno! — je zavladovalo v vladajočih in odločujočih krogih popolnoma napačno mnenje, da je dovolj, če se naklada učiteljstvu dan na dan več in več dela, a za izboljšanje njegovega gmotnega stanja ni treba pod milim Bogom storiti ničesar. Če človek pove jasno, kako stoje stvari, takrat piše uradni list, da je to učiteljstvu v kvar. Že iz tega lahko črpamo dokaz, da nas ljubijo, da kar ginejo od same zadivljenosti v nas.

Ker smo slučajno tudi učitelji navadni ljudje, ki rabimo redilnih snovi, če hočemo delati, smo stavili zahtevo, da nam dajo plače, ki nam jih določa že zakon, dasi samo v širokih konturah. Dokler ne ugođe tej naši zahtevi — in kdaj bi že lahko! — bo težko govoriti z nami.

Izrekati sodbo, je lahka stvar. Bagatelizovanje še ni bilo nikoli produkt velikih duhov. Pameten človek išče dobro, bodri in dviga. Razumnik računa z razmerami, kakršne so. Otroci sanjajo o deveti deželi in o začaranih kraljičinah. Potemkinovih vasi ne kaže zidati na šolskem polju. Nam je treba trdnih fundamentov. Vzgoja je sploh nekaj abstraktnega. Razvitek bodi počasen, korak za korakom. Vsako prehitavanje se prav gotovo maščuje. Ljudi napravlja konfuzne in nervozne in se zaključuje z negativnimi uspehi.

I naše učiteljstvo je s šolarji vred zaradi neprestanega napora, bolno, nervozno. Težko dobiš med nami mirnega človeka. To beganje semintja, ta birokratizem, ki se čim bolj ščeperi po naših šolah, ta strašni formalizem, ki nam jemlje

individualnost in preti prikrojiti ves naš pouk po enem kopitu, ne more imeti dobrih posledic, če prav govore, da so to zahteve moderne šole. Pomniti pa je treba, da ni moderno naziranje sad hipnega razpoloženja, da ni edino pravo samo to, kar nam usiljujejo višji, nego da je treba vprašati za svet tudi one, ki imajo sicer manjše šarže, a večje izkušnje.

Tako bi človek „Narodovemu“ člankarju lahko še marsikaj napridigoval, a bilo bi to zanj brezuspešno in dolgočasno. To bo pa vendarle verjel, da ima vsak stan dobre in slabe člane, tako uradniški, duhovniški, vojaški in seveda tudi naš. „Narodovemu“ člankarju pa je treba tudi povedati, da ne ustvarjajo izjeme pravila. On goji zaradi mene lahko prijetno misel, da je izmed najboljših najboljši, zasanjalo pa se mu bo nemara vkljub temu, da imamo n. pr. tudi med nadzorniki — torej med cvetjem svojega stanu! — ljudi, ki bi se človek vedno ne odkril pred njimi.

Tako je torej slabosti povsod dovolj, zakaj vsi smo ljudje. Zloben pa je samo tisti, ki išče samo slabe strani ter jih potem razkriči in nastavi po slovenski zemlji kot strašila, ki odvrtačajo simpatije od nas in nas potiskajo v mrzle sence nazaj, od koder nas je dvignila lastna energija, nikdar in nikakor pa ne katerakoli šolska oblast. Kdor nepristransko sodi naša dela in pozna našo stanovsko organizacijo, ta mora imeti spoštovanje pred nami, ta nam mora dati častno izpričevalo: Kranjsko učiteljstvo ni živelo z aman!

Na pričevanje kličemo lahko ves slovenski narod, ki ceni danes knjigo in pero bolj nego jo je cenil kdaj prej. Dogaja se tudi že ne preporedkoma, da hodijo ljudje mimo šol in se odkrivajo. Zakaj šola je svetišče.

Kar ima, si je pridobilo kranjsko učiteljstvo samo in pošteno. Niti drobtinice kruha mu ni še bilo podarjene. Dogodi se sicer, kar nam pričajo tudi imenovani članki, da pride neobjektiven sodnik, ki izreče preko razmer in odnošajev uničujočo sodbo! Vkljub temu pa bo stopalo kranjsko učiteljstvo tudi v bodoče pogumno naprej, da še nadalje sveto služi sveti domovini!

Engelbert Gangl.

Glavna skupščina „Saveza hrvatskih učiteljskih društava“.*)

(Dalje.)

Nato se je oglasil k besedi g. Josip Sačer, šolski voditelj v Podgorači, ki je govoril tako-le:

Slavna skupščina! Jako spoštovani tovariši in tovarišice! To, kar smo ravnokar slišali, se tiče učiteljskega prava, ki sledi iz glavne njegove dolžnosti, t. j. iz dolžnosti učiteljske v strogem pomenu besede, in s tem bi bili gotovi. Vendar so tudi dolžnosti, ki se prisojajo učitelju izven njegovega strogo poklicanega delokroga, t. j. ki jih vsak učitelj ali učiteljica po svojem poklicu ne more vršiti, in katere, četudi jih več izmed nas vrši, pa le za „zvez plati“.

Da ne govorim dolgo, povem takoj, da mislim službo šolskega upravitelja, orglavca in učitelja pripravljavnice, odnosno nadaljevalne šole. Da so te šole nekako v neposredni dotiki z učiteljsko službo, se vidi v praksi, in kakor vsak učitelj ali učiteljica ni in ne more biti upravitelj, orglavca, ne v ponavljalnici, nujno sledi iz tega, da so te dolžnosti posebne prirode in potrebujejo posebno skrb.

*) Priobčujemo govor po „Napretku“, četudi se z vsem ne strinjamo, da spoznajo iz teh naši tovariši in naše tovarišice mišljenje bratskega učiteljstva. Seveda je marsikaj na Hrvaškem drugače, kakor pri nas.

Uredn.

Upravitelj šole je vsak oni učitelj ali učiteljica, ki ima pri nas za mršavo nagrado čast šolskega vodje ali voditeljice (ravnajući učitelj ili učiteljica). Tak vodja ali taka učiteljica samostojno izvršuje posle poedinih šol, vodi brigo nad moralnim in intelektualnim razvojem poverjene mu mladine in učiteljskega osebja svojega zavoda, reprezentuje šolo napram oblastim in tretjim osebam ter je odgovoren za ves napredek in vso disciplino šole.

Te in take dolžnosti ima upravitelj večrazredne šole in zato dobiva nekako funkcijsko doklado. Pa kaj je z njegovim tovarišem ali njegovo tovarišico na enorazrednici, tedaj kjer je sam, oziroma sama? Tak siromak mora vse svoje življenje, mnogokrat s stotino in več otrok v šoli se dolgočasiti v kakem oddaljenem kraju neopažen in nenagrajen, gotovo za isti če ne večji trud nego njegov srečnejši tovariš na večrazrednici, ki, četudi nima posebne nagrade, ima vsaj to ugodnost, da mu ni treba vseh razredov obenem poučevati.

Popolnoma sem uverjen, da ima učitelj-samec s svojimi petimi razredi in stotino učencev s svojimi pisarniškimi dolžnostmi, orglanjem in petjem, šolskim vrtom, semintja več skrbi in jeze kakor njegov tovariš, ki dela samo z enim razredom, ki je odgovoren samo za uspeh svojega razreda. Kaj je učitelj-samec na šoli zakrivil, da ne more biti pomaknjen na čast šolskega vodje ter za svoj trud niti tega priznanja nima? Nič drugo nego samo to, ker občina neče ali ne more, da namesti drugo učno osebo. In ako se to kje zgodi, tedaj je nagrajen z imenovanjem šolskim vodjem, sedaj, ko mu je posel s tovarišem ali tovarišico razdeljen, a dokler se je mučil sam, ni imel nikake nagrade.

Ker je tedaj služba upravitelja šole obremenjena s posebnimi dolžnostmi, slede iz istih tudi pravice, in te so, da se upravitelju ali upraviteljici da njihovemu trudu primerna nagrada, ne oziraje se na to, službuje li on na zavodu sam ali z večimi učiteljskimi osebami.

Kako pa je z orglarsko ali s pevsko službo, to je vam gospodje orglavci in pevci, znano. Čast Bogu in vsa čast veri! Da bi nas ne razumeli krivo z ene ali druge strani, posebno poudarjam, da se hrv. ljudski učitelj nikdar neče emancipovati od vere in cerkve. To prepričanje ne sledi iz kake zakonske ustanove; ono je tradicionalno in sveto kakor Hrvatu tako tudi Srbu. Slaba bi bila vzgoja takrat, če bi ne temeljila na religijsko-moralni podlagi. Pa za to hrv. učitelj kliče: „Sve za vjeru i za domovinu!“

No, drugo je vprašanje, ali vera nalaga, da naj bo učitelj cerkveni sluga brez plače, ali za borno nagradico. Mislim, da orglanje in petje ni nikaka dolžnost, ki bi se morala naprtiti učitelju, kakor da bi on brez te službe ne mogel pravilno vzgajati. To ni dolžnost ne napram Bogu ne napram cerkvi, temveč ona izvira iz učiteljskega podrejenega socialnega položaja. Nekdaj so se nameščali orglavci, a učiteljska služba je bila postranska. Danes je obratno. Kakor pa je vsaka postranska služba učitelju na večjo ali manjšo skrb, tako mu tudi orglarska, odnosno pevska služba postaja težka briga.

Ne pravim, da je orglarska, odnosno pevska služba sama po sebi fizično težka. Težka je zato, ker je obvezna, ker je učitelj nanjo vezan, naj bo petek ali svetek, pa tudi v počitnicah je v službi, ko se drugi tovariši neorglavci morejo odpočiti in si pripravljati za nadaljno delovanje svoje fizične in intelektualne moči. Težka je za to, ker je odgovorna napram dol in napram gor. Prej se dobi dopust od šole nego od orglanja.

(Dalje.)

Dopisi.

Štajersko.

Okrajna učiteljska konferencija šolskih okrajev Maribor, Slov. Bistrica in Sv. Lenart v Slov. gor., se je vršila dne 15. julija t. l. v telovadnici mariborske gimnazije.

Konferencijo otvori g. nadzornik dr. J. Bezjak.

I. Preds. namestniku se izvoli g. ravn. M. Nerat, zapisnikarjema gg. L. Šijanec (Sv. Jurij v Slov. gor.) in J. Urek (Sv. Lenart v Slov. gor.) — Po običajnem pozdravu se spominja g. predsednik umrlih gg. kolegov: naduč. Živko in uč. Vrabla, oba od Sv. Martina na Pohorju. Iz predsednikovega poročila posnamemo, da je bilo tekom minulega leta nastavljenih novo v vseh treh okrajih 12 definitivnih, odnosno provizoričnih in 5 nadomestnih učnih oseb; dva sta umrla, dva sta se poročila in 9 se jih je preselilo v druge okraje. Nadalje opozori g. predsednik na najnovejšo pedagoško literaturo. Učitelj, ki si hoče zagotoviti uspeh v šoli, mora pridno študirati sodobne pedagoške knjige, posebno pa razne metodike. Pri katerem si bo di pouku se poslužuj kolikor mogoče nazoril. Občni napredek šol v vseh treh okrajih je dovoljen, kar le dela čast marljivemu učiteljstvu.

II. Poročilo g. J. Mauriča (Sv. Trojica v Slov. gor.) o obeh knjižicah: „Jezikovna vadnica“ spis H. Schreiner in dr. J. Bezjak. Poročevalec stavi predlog: „Današnji uč. zbor skleni, da se stavi vis. c. kr. d. šol. svetu predlog, naj se omenjeni knjižici uvedeta početkom novega šolskega leta v slov. ljudskih šolah vseh 3 okrajev.“ Se sprejme.

III. O vprašanju: Kje ima izvor in kaj je vzrok posirovelj čudi, ki jo opažamo dandanes tako pogostokrat pri mladini in odraslih in kako zamore šola temu zlu v okom priti na podlagi lastnega opazovanja in izkušnje — govori g. A. Požegar. Ker je g. poročevalec globok mislec — filozof, razmotrival je to vprašanje iz svojega — filozofskega stališča, zato tudi njegov referat ni popolnoma odgovarjal stavljeni nalogi, posebno z ozirom na šolo. —

IV. G. ravnatelj H. Schreiner nam poda na pesmi „Einkehr“ od Uhlanda sliko, v koliko in na kak način se naj učitelj poslužuje raznih formalnih stopenj pri pouku. Ob koncu svoje zanimive razprave je žel g. ravnatelj burno priznanje od strani slušateljev, ki so z vidnim zanimanjem sledili njegovim besedam.

O formalnih stopnjah se ravno sedaj mnogo piše: pro in kontra. Namesto da bi se stvar vedno bolj jasnila, prihaja vedno bolj zagonetna. Učiteljstvo želi, da bi se to „preporno“ vprašanje kmalu rešilo. Slovenski pedagogi in literati naj bi se rajši poprijeli vsekako važnejšega, času in potrebi primernejšega vprašanja — o slovenskem pravopisu!

V. A. Za okraj Maribor so bili izvoljeni:

1. v stalni odbor: M. Nerat, Požegar, Lasbacher, Pirkmaier, Wernitshnig;

2. v knjižnični odsek: Nerat, Lichtenwallner, Pučelik.

B. Za okraj Slov. Bistrica:

1. v stalni odbor: Kolletnik, Polanič, Sabati.

2. v knjižnični odsek: Kolletnik, Pergl, Špan.

C. Za okraj Sv. Lenart v Slov. gor.:

1. v stalni odbor: Marrič, Mocher, Kranjc.

2. v knjižnični odsek: Mocher, Wutt, Urek.

VI. G. naduč. Mocher (Sv. Lenart v Slov. gor.) stavi predlog, naj bi se za šol. porabo uvedle poštno prometne tiskovine neke nemške [tvrdke]. Ali ima ista tvrdka tudi te tiskovine v slov. jeziku, nam ni znano. Vsekako pa moramo

slov. učitelji podpirati slov. tiskarnice, ne pa nemških, kakor n. pr. Pretenhofer, ki ima v zalogi tudi slov. tiskovin, in ki se odlikujejo po mnogih tiskovnih pogreških in slabem papirju. Slov. tiskarnice bi naj pošiljale vsem slov. šol. vodstvom vzorce omenjenih tiskovin, da se blago oceni, in se tako odstrani nepotrebna konkurenca nemških tvrdk.

VII. H koncu konference, ki se sklene ob 1. popoldne, se zahvali g. ravn. M. Nerat gospodu nadzorniku dr. J. Bezjaku za požrtvovalno in spretno vodstvo konferencije.

Omenimo naj še, da je bila pri konferenciji slovenska beseda — bela vrana! — Žalostno!

Književnost in umetnost.

„Zvonček“ ima v 9. številki to-le vsebino: 1. Slovenska zemlja. E. Gangl. Pesem. — 2. Zakaj je šel Tonček na božji pot. Radoš. Povest. — 3. Jan Lego. Lad. Ogorek. Življenjepis s podobo. — 4. Fanči igra klavir. Cvetko Slavin. Pesem. — 5. Črni gospod. Anca. Pesem. — 6. Novi papež Pij X. Lad. Ogorek. Življenjepis s podobo. — 7. Naša mačica. F. Palnák. Pesem. — 8. Miška. Samko Cvetkov. Povest z dvema podobama. — 9. Strela v smodniščnici na ljubljanskem Gradu. Nik. Vrhov. Povest. — 10. Vaški Janez. Andrej Rapè. Povest. — 11. Na sredi vrta . . . E. Gangl. Pesem. — 12. Iz čitanke grofa Leva Nikolajeviča Tolstega. Solovej. Povesti. — 13. Slovo. Anca. Pesem. — 14. Pouk in zabava. Zastavica v podobah. G. S. — 15. Novice. Rešitev zastavice v podobah in rešilci. — Ta prelepi mladinski list ne moremo dovolj toplo priporočati.

„Popotnik“ prinaša v 8. številki to-le vsebino: 1. Fr. Hubad. Kranjski pristaši formalnih stopenj in njih kritik. — 2. V. Bežek. O formalnih in didaktičkih stopnjah in pa o razvijajoče-upodablajočem pouku. — 3. D. P.: Nekaj o pouku v oddelkih. — 4. V. Pulko. Belouška. — 5. Razgled. — Pedagoški paberki. — Kronika.

Mali vitez. Pan Volidijevski zgodovinski roman. Spisal H. Sienkiewicz, po polskem izvirniku poslovenil Podravski. Natisnila in založila Kleinmayr & Bamberg. Sešitek 16. Sešitek stane 40 h.

Slovenska jezikovna vadnica za tesno združeni poduk v slovnici, pravopisju in spisju. V petih zvezkih. Spisala H. Schreiner in dr. J. Bezjak. Prvi zvezek. Za drugo šol. leto. Cena sešitku 40 h. Na Dunaju. Založil F. Tempsky. 1903.

Slovenska jezikovna vadnica za tesno združeni poduk v slovnici, pravopisju in spisju. V petih zvezkih. Spisala H. Schreiner in dr. J. Bezjak. Drugi zvezek. Za tretje šolsko leto. Cena sešitku 50 h. Na Dunaju. Založil F. Tempsky. 1903. Strani 39.

Kratke opombe k slovenskim jezikovnim vadnicam za tesno združeni poduk v slovnici, pravopisju in spisju. V petih zvezkih. Spisala H. Schreiner in dr. J. Bezjak. Prvi in drugi zvezek. (Za drugo in tretje šolsko leto.) Na Dunaju. Založil F. Tempsky. 1903. Cena? Strani 19. — Teh trije, slovenskim šolam namenjenih knjižic je tiskala in založila — tujina.

Pavel Mihalek: Iz nižin življenja. Izdali „Naši zapiski“. V Ljubljani. Založil Fr. Rinaldo in tov. 1903. Tiskal R. Šeber v Postojni. Cena 1 K. Strani 96. — Groza nižin življenja odseva iz osmero povesti, zbranih v tej knjižici, v vsi strahoviti luči. Malokje in malokdaj se bere kaj enakega.

Navod za oskrbovanje malih gozdnih posestev na Kranjskem in Primorskem. Spisal Avgust Guzelj, c. kr. gozdni komisar v Novem mestu. Izdalo in založilo gozdarsko društvo za Kranjsko in Primorsko v Ljubljani s pomočjo Kranjske hranilnice, c. kr. poljedelskega ministrstva in dežele Kranjske. 1903. Natisnila tiskarna pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani. Strani V + 112. — Gospod pisatelj piše v predgovoru doslovno: „Tvarino knjižice sem razvrstil namenu primerno tako, da sem na prvem mestu pojasnil važnost gozdov, naslikal napake sedanjega gospodarstva in njega posledice in obrazložil sredstva, kako jih odpraviti; v naslednja poglavja pa sem uvrstil vse, kar sem sodil, da je

našemu malemu posestniku potrebno vedeti za pravilno oskrbovanje svojih gozdov. Upošteval sem pri vsaki priliki značaj gozdov na Kranjskem in Primorskem, kateri se v marsičem bistveno razločuje od onega drugih krajev, oziral sem se pa tudi na razmerje gozdnega gospodarstva s sedanjim stanjem kmetijstva po teh kronovinah. — Z ozirom na stan, kateremu je to delo v prvi vrsti določeno, sem se izogibal kolikor je bilo mogoče strokovnih in tujih izrazov in rabil domačo, vsakemu razumljivo besedo. — Če bo knjižnica pri našem malem posestniku zbudila nekoliko več spoštovanja in ljubezni do gozda, če ga bo privedla do spoznanja, da tudi gozdi zaslužijo pozornejšega in varčnejšega oskrbovanja, ako hoče kmet imeti od njih trajno primernih dohodkov, in da bo to le v največjo korist z njim tesno spojenemu kmetijstvu, potem je dosegla vsaj kolikor toliko svoj namen. Seveda pa od pisane besede ni pričakovati tistega uspeha, kakor od osebne pouka na primernem mestu in od vplivne strani. — In tu si štejem v prijetno dolžnost spomniti se dveh stanov, katera sta vedno v najtesnejši zvezi z ljudstvom in katera sta že mnogo storila v prosep našega kmetijstva in gospodarskega napredka sploh. — V mislih imam prečastito duhovščino in visoko spoštovano učiteljstvo. Do njih se obračam, ko izročam to delo javnosti, z iskreno prošnjo, da pri vsaki priliki povzdignete svoj glas v povzdigo našega gozdnega gospodarstva. — Veliko zaupanje, katero uživata pri ljudstvu, in vplivno stališče, katero zavzemata med njim, jima bo pripomoglo prav gotovo tudi na tem polju do najboljših uspehov. — Svoje tovariše prosimo, da uvažujejo te besede in poskrbe, da se ta knjiga kar najbolj razširi med našim kmetijskim ljudstvom. To jim bo tem lažje, ker se dobiva knjiga za branja večje kmetovalce brez plačn o pri društvenem odboru v Ljubljani (Turjaški trg št. 3, I. nadstropje) ali pa pri c. kr. okrajnih gozdnih nadzornikih. V knjigarnah se pa vezana dobiva proti odškodnini ene krone.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Gdč. Gusti Matanovič, učiteljica v Ljubljani, na knj. kr. podr. št. 4 10 K.

Odlikovanje. Naučni minister je podelil c. kr. okr. šolskemu nadzorniku, nadučitelju g. Antonu Jeršinoviču, povodom njegovega umirovljenja v priznanje velikih njegovih zaslug na šolskem polju naslov ravnatelja. Čestitamo!

Imenovanje. Nadučiteljem - voditeljem na petrazredni deški ljudski šoli družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu je imenovan Andrej Širok, nadučitelj v Kozani pri Gorici; učiteljem pa učiteljski kandidat Justin Arhar.

Častno odlikovanje. Savinjska podružnica „Slovenskega planinskega društva“ je pred kratkim obhajala desetletnico svojega obstanka. Za plodonosno delovanje te podružnice ima največ zaslug nje vseletni predsednik, naš tovariš nadučitelj g. Fr. Kocbek v Gornjem gradu, ki ga krepko podpira podružnični tajnik, učitelj g. Ign. Šijánc v Gornjem gradu. Zasluge obeh naših tovarišev so na omenjeni slavnosti glasno in sijajno priznavali. G. dr. J. Vrečko je napil pri banketu g. Kocbeku ter mu izročil v spomin in priznanje prelepo zlato uro kot dar celjskih Slovencev, g. dr. J. Hrašovec pa je napil g. Šijáncu, ki je rojen v lepih Slovenskih goricah, a se je, nastopivši službo v Gornjem gradu, vendar tako hitro ogrel za kras Savinjskih planin. — Tako cenijo in priznavajo zasluge učiteljstva na Štajerskem, na Kranjskem pa ga tisti, ki bi ga morali braniti, obrekujejo. Pridi, Kranj'c, se les učit!

Osobne novice na Koroškem. Nadučitelj g. J. Vončina v Skočidolu je stopil v stalni pokoj. — Nadučitelj A. Košutnik iz Medgorij je prestavljen v Srednjovas. — Učiteljica M. Lechleitner je prestavljena iz Borovelj v Poreče, podučitelj Fr. Schober iz Škofič v Spodnji Dravograd.

Učiteljsko društvo kočevskega okraja zboruje dne 17. t. m. v Ribnici. Tovariš Mlakar: Gojenje narodnega čuvstva. Tovariš Legat: Zakaj smo učitelji?

Učiteljske vesti na Kranjskem. Ker se za razpisano mesto v Starem trgu pri Ložu ni oglasil nobeden definitivni prosilec, se je provizorično nastavljal suplent A. Šeme iz Škofje Loke. Začasno so nastavljeni Julij Čenčič v Senožečah, Ivan Žnidaršič v Metliki in Katarina Sušelj v Matenji vasi. Začasna učiteljica v Mirni peči Amalija Vardjan se je tej službi odpovedala. Začasno sta nastavljeni učiteljici Zofija Kalan v Gorjah, ker se ni oglasila za to mesto nobena usposobljena učna oseba za definitivno nameščenje, in Ljudmila Kappus pl. Pichelstein v Kropi. Ker se za mesto nadučitelja in voditelja v Kropi sploh nihče ni oglasil — to kaže, kako daleč smo že prišli na Kranjskem! — se je ta služba provizorično poverila učiteljici Antoniji Okorn. Za razpisana mesta v Koprivniku, Travi in Kočevju (na deški šoli) se tudi ni oglasil noben moški prosilec. Dr. Fr. Koprivnik je premeščen iz Kranja na II. drž. gimnaziji v Ljubljani. Dr. Oskar pl. Gratzy gre s I. drž. gimnazije v Ljubljani na Dunaj, na njegovo mesto pa pride z Dunaja suplent dr. Karel Wedan. Dr. Anton Wallner, suplent na ljubljanski realki, je imenovan pravim učiteljem na tem zavodu.

Okrajni šolski svet celjski je v svoji seji dne 21. avgusta t. l. napravil ternopredlog za učit. službo v Galiciji, imenoval gdč. Bogd. Žižek (učit. kand. iz Maribora) za pom. učiteljico v Šmartin v R. d. in g. Lud. Pirkoviča (uč. kand. iz Ljubljane) za pom. učitelja v Ljubečno; priporočuje predlagal dež. šol. svetu v Gradcu prošnjo kraj. šol. sveta celjske okolice, da se jim dovoli še ena varalelka ter ravno tako priporoča dovolitev nekaterih starostnih doklad. Sklenil je, da se nadučiteljska služba v Prožinu in učiteljska služba v Libojah in Dramljah še enkrat razpišejo (bilo je premalo prošnikov) ter da se sistemizira na novi šoli v Ljubečini mesto učiteljice ženskih ročnih del.

Uredba učnega časa in božičnih počitnic na srednjih šolah. „Verordnungsblatt für den Dienstbereich des Ministeriums für Cultus und Unterricht“ s 1. dne t. m. razglasa tole naredbo naučnega ministra, ki deloma izpreminja ministrski ukaz z dne 31. grudnia 1875. l.: 1.) Po vsaki učni uri mora biti odmor. Dobo vsakega takega odmora je odmeriti tako, da se morejo šolske sobe zadostno prezračiti. Po vsaki drugi uri mora biti večji odmor. Te odmore, zlasti daljše, morajo učenci prebiti pod milim nebom. Skupna doba teh odmorov mora biti odmerjena tako, da pride na vsako učno uro (obvezno ali neobvezno) 10 minut počitka. Razdelitev in odmerjenje posameznih odmorov uravnava s potrjenjem deželne šolske oblasti učiteljska konferencija. Kjer dopuščajo posebne krajevne razmere, lahko dovoli na motivirano prošnjo učiteljskega zbora deželna šolska oblast, da se število dopoldanskih učnih ur raztegne na 5. Pričakujem, da ne bo zaradi podaljšanja odmorov trpel učni smoter, ker uči izkušnja, da večajo odmori tvorno silo učiteljev in učencev za naslednjo učno uro. 2.) Na srednjih šolah, kjer trajajo božične počitnice do inkluzivno 1. prosinca, se sme v bodoče z ozirom na zunanje učence z dovoljenjem deželne šolske oblasti všteti med proste dneve tudi 2. dan prosinca. Ta naredba stopi v veljavo s šolskim letom 1903/1904. — To najnovejšo naredbo naučnega ministrstva zlasti priporočamo v blagohotno uvaževanje svojim najbližjim deželnim šolskim svetom, ki so glede tega in z ozirom na ljudsko šolstvo drugačnega mnenja nego je največja šolska oblast v državi!

Na dvorazredni ljudski šoli v Koprivnici, okraj Kozje je namestiti nadučiteljsko mesto. Prošnje se naj vložijo do 20. septembra t. l. pri krajnem šolskem svetu.

300 izprašanih učiteljskih kandidatinj je na Hrvaškem brez služb, ker so vsa mesta zasedena.

Umrla je v Zagrebu gospa Irma Mesičkova, soproga sevniškega nadučitelja g. Jožefa Mešička. Naše sožalje!

Razpis učiteljskih služb na Primorskem. Na mešanih enorazrednih ljudskih šolah v Juršičih in Marčani s hrvaškim učnim jezikom in italijanskim kakor predmetom sta razpisani mesti učitelja-voditelja. Na mešanih dvorazrednih ljudski šoli v Medulinu s hrvaškim učnim in italijanskim jezikom kakor predmetom je razpisano mesto podučiteljice.

Rubinsteinova ljudska šola. Antonu Rubinsteinu, velikemu skladatelju so v njegovem rojstnem kraju v Podolju, v vasi Wehwytynee, postavili spomenik posebne vrste. Ustanovili so namreč ljudsko šolo, ki nosi Rubinsteinovo ime in ki jo vzdržujejo prijatelji in čestilci njegove muze s prostovoljnimi doneski. Kakor je posneti iz ruskih listov, obiskuje doslej Rubinsteinovo ljudsko šolo že 150 otrok.

Listnica uredništva.

Prejeli smo več izbornih člankov, ki pa smo jih morali zaradi tesnega prostora odložiti za prihodnje čase. Naši ljudje so dobili pogum, kar nas srčno veseli. Če nič drugega, smo dosegli vsaj to! Le pogumno in neustrašeno naprej!

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1575. Kranjsko.

Na dvorazrednici na Dvoru razpisano je mesto učitelja s postavnimi dohodki v stalno nameščenje.

Prošnje je vlagati do 10. septembra t. l. pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Rudolfovem.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 20. avgusta 1903.

Št. 1786.

Tuurnadni razpis z dne 24. avgusta 1903, št. 1574, v kolikor se ozira na nadučiteljsko mesto v Budanjah, se preklicuje.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 4. septembra 1903.

Št. 618. Štajersko.

Na trirazredni ljudski šoli v Kostivnici se stalno ali začasno namesti učiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu in s prosto izbo.

Prosilci ali prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje, s pričevalom usposobljenosti oziroma zrelostnega izpita in domovnico opremljene, predpisanim potom do 15. septembra t. l. pri krajnem šolskem svetu v Kostivnici, p. Podplat pri Poličanah.

Okrajni šolski svet Rogatec, dne 14. avgusta 1903.

Za predsednika: *Dreflak.*

Št. 617.

Na trirazredni ljudski šoli pri Št. Juriju pod Donaško goro se stalno ali začasno namesti učiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu.

Prosilci ali prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje, s pričevalom usposobljenosti oziroma zrelostnega izpita in domovnico opremljene, predpisanim potom do 15. septembra t. l. pri krajnem šolskem svetu v Št. Juriju pošta Rogatec.

Okrajni šolski svet Rogatec, dne 14. avgusta 1903.

Za predsednika: *Dreflak.*

Št. 675.

Na šestrazredni ljudski šoli v Središču se stalno namesti učiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu in s prosto izbo in kurjavo.

Prosilci ali prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje, s pričevalom usposobljenosti, zrelostnega izpita in domovnico opremljene, predpisanim potom do 15. septembra t. l. pri krajnem šolskem svetu v Središču.

Okrajni šolski svet Ormož, dne 14. avgusta 1903.

Za predsednika: *Dreflak.*

Št. 1673.

Na petrazredni ljudski šoli v Cirkovcah se stalno ali začasno namesti učiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu in s pričevalom usposobljenosti oziroma zrelostnega izpita in domovnico opremljene, predpisanim potom do 15. septembra t. l. pri krajnem šolskem svetu v Cirkovcah, p. Pragersko.

Okrajni šolski svet Ptuj, dne 15. avgusta 1903.

Za predsednika: *Oschgan.*

Št. 1675.

Na dvorazredni ljudski šoli v Selah se stalno ali začasno namesti učiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu in s prosto izbo.

Prosilci ali prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje s pričevalom usposobljenosti oziroma zrelostnega izpita in domovnico opremljene, predpisanim potom do 15. septembra t. l. pri krajnem šolskem svetu v Selah, pošta Ptuj.

Okrajni šolski svet Ptuj, dne 15. avgusta 1903.

Za predsednika: *Oschgan.*

Naznanilo!

Povodom začetka šolskega leta usojam se, priporočiti sl. učiteljstvu in krajnim šolskim svetom svojo veliko zalogo

šolskih potrebščin, zvezkov in šolskih knjig za ljudske šole

zlasti priporočam v nabavo:

Nastenske table za Črnivčevo računico I. del. 25 nalepljenih tabel, stanejo 9 K.

Dimnik, Avstrijska zgodovina za ljudske šole, mehko vez. K 2, v platnu vez. K 2:30, po pošti 20 h več.

Navodilo k I. zvezku "Računice za obče ljudske šole", sestavil A. Črnivec. Cena K 1:20, po pošti K 1:30.

Dnevnik za ljudske učitelje m. 4°, 100 listov vez. v platnu K 1:20, po pošti 20 vin. več.

Zagotavlja se točna in solidna postrežba.

Z odličnim spoštovanjem

Jernej Bahovec

trgovina papirja in šolskih potrebščin v Ljubljani.

Ravnokar je izšel in se dobiva v tiskarni R. Šeber v Postojni

Ročni zapisnik

z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Južnem Štajerskem in Primorskem

in z osebnim staležem kranjskega ljudsko šolskega učiteljstva za šolsko leto 1903/1904.

X. LETNIK.

Sestavil **Štefan Primožič**, vodja kranjskega ustanovnega zavoda za gluho-neme v Ljubljani.

Cena: za 75 učencev kron 1:40, za 100 učencev 1:50, za 125 učencev kron 1:60, za 150 učencev kron 1:70 itd. Naročnikom šolskih tiskovin 40 vin. ceneje.

Dobivajo se tam tudi vse **uradne šolske tiskovine.**

Naznanilo.

Pri vseh knjigotržcih je dobiti po K 1:60 Navodilo k I. zv. Črnivčeve Računice.

Založila „Slovenska Šolska Matica“.

Odbor.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne 8 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.